

FONÓ

Krisztában már akkor rengeteg volt a királynői tartásból. Lányos kevelységgel hurcolta soványságát. Egyenes háttal járt, felvetett fejjel, a fejbúbjára pupujázott hajkoronával. Hosszú nyaka akkor még ráncatlan volt, és a fölfelé fésült hajból ingerlő hajpihék kacérkodtak elő. Könnyű karton blúzát hegyes kis mellék feszítették. Rakott szoknyát viselt, és ez bizonyos fokig kívánatosá tette hátsó formáit. De Menyhártra leginkább a homlokáról sugárzó tanítónős öntudat hatott. Határozott, kissé nyersen pattogó hangját templomos áhítattal hallgatta. Félig eltátotta a száját, az ajkak kígyózó mozgását figyelte, de a fogak között kiszikrázó hangok nem jutottak el a tudatáig. A fülében rekedtek, és zenévé alakultak. Szerette hallgatni a tanítónőt. Ezért, ha Kriszta valahol beszélt — trágyázásról, legelőtakarításról, miegyebekről tartott előadásokat —, és valamelyik cimborája pisszenni mert, képes volt öltre menni az illetővel. Lovagias magatartásának köszönheti, hogy Kriszta megjelenésekor, már az első este, aztán sűrű egymásutánban még háromszor, a cimborái istenesen elagyabugyálták. Végül látták, hogy nincs kivel kezdeni, s békén hagyták, hadd űzze az esztét.

Persze, nem lehetett, hogy a szigorú-komoly tanítónő ne vegye észre a kamasz lovagot, és ne nyugtázza — duzzadó elégtétellel — a szeméből kisütő áhítatot. Mint egy szál virágot, olyan természetességgel fogadta el a kamaszt rendfenntartó testőrének. A nagy kor- és egyéb különbségek kizártak minden mellékgondolatot, és semmi jel sem utalt arra, hogy mi lesz a vége a testőrségnek...

Kriszta arról nem tudhatott, hogy a megjelenése utáni másnapon azok a kék foltok a kamasz képén mit jelentenek. Pedig Menyhárt egyáltalán nem titkolózott, nagyon is kirakatba tette, és szinte büszkén mutogatta sebeit. Sőt! Nagyon szívesen vette volna, ha a tanítónő érdeklődését — legalább egy kérdés erejéig — felkeltetheti. Nem vitás, a tanítónő szívét alaposan megdobogtatja, ha tudja, hogy miatta...! Annál is inkább, mert zavaros álmaiban mindig valamilyen rabszolga—királynő játékról ábrándozott... Hogy mégsem vette észre? Ez annak tulajdonítható, hogy a rabszolga azért... szóval semmiképpen sem egy falusi kamasz! A mesékben ugyanis a pattanásos falusi kamaszok ritkán jutnak valamirevaló szerephez...

Menyhárt áhítatának, lehet, az volt az oka, hogy Kriszta egy olyan pillanatban lépett az életébe, amelyet a színházban nagyjelenetnek neveznek. Amikor a feje tetején állt minden. Legalábbis Menyhártban tótágast álltak a dolgok az ijedségtől.

A fonóban bakalódtak.

Két ötös, de meglehetősen kormos petróleumlámpa birkózott az őszi estével. Az egyik rozsdás, ujnyi vastag dróton lógott a plafon közepéről, a másik az öntöttvas kályha fölött kínlódott.

Késő november volt, és fahasábok doromboltak a vashordó-kályhában. A szoba fonónak való, se nem kicsi, se nem nagy. A kultúrház hátsó szobája. Óreg épület, amelyet jobb kedvükben kultúrpajtának tituláltak a falubeliek. A falról itt-ott lehuppant a vakolat, s látni lehetett a sárt szorongató, ferdén futó léceket.

A padló deszkáit megette az idő. Hol göcs-dombok, hol pedig finom porral telt gödrök tettek egyenetlenné. Az ajtókat valamikor barna festékekkel kenhették be, de most a bicskával bekarcolt névjelek valóságos emlékkönyvvé avatták. A fonó ablakai a patakra néztek — ha a csüngő pókhálótól ki lehetett volna látni. Por és pókháló, az üveg többszörösen töredezett, toldozott. Ez az ablaküveg most izadt volt, s csíkokban gyúlt rajta a por. A sarokban egy rozszant szekrény árválkodott, mintha térdreereszkedés közben meggondolta volna magát; egyik sarka bevájta magát a málló vakolatba.

Mindez azonban nem zavarta a fonóban bakalódókat.

A lányok — guzsalyosok, kézimunkások, viháncoló derekúak — a kályha mellett ültek. Mint akiket folyton csiklandoznak, vagy cserebogarat dugnak a nyakukba, élesen visongtak; nevetésük kuncogó egerhangon kaparta a dobhártyát.

A fiúk — nehéz mozgású kamaszok — az ellenkező sarokban próbálgatták az erejüket. Összefeszültek a vállak, egymásba akaszkodtak a csizmák, vastag, tömpe ujjak fogózkodtak a lajbik szárába. Félszemüket foglalta csak le a kötődés, a másik félelmetestől azt lesték: a lányok látják-e? S ha valamelyik éppen arra pillantott két visongás között, akkor aztán igaziból lehetett erőt próbálgatni... Cigaretta parázslott, kártyalapok jártak körbe, csáléra csúsztak hetyke kiskalapok. Kamasz kappanhangok ütköztek a füstös mestergerendába. A kályha is füstölt, a petróleumlámpák is, és tetejébe füstöt gyártottak a legényecskék is.

Mindez előjáték volt. Mert tették, amit tettek, de a félhomályos szürkeség védelme alatt egyre leplezetlenebbül vették számba: mi az, ami fogdosni való az ellentétes sarokban.

Egy-egy szemesebb legényke ki-kicsapott a bolyból, és marokportyája még élesebb visítást idézett elő a lányok táborában. Tépték a dobhártyát vesztül, de égőpiros arcukon majdnem-mosolygás volt a tettetett harag. A portyázó-potyázó után röppenő szitkok is inkább hangzottak — ebben a zajban — bátorságdicséző csivitelésnek.

Esetleg a munkájuk miatt haragudhattak volna a lányok. Hogy egy pillanattal kiestek a ritmusból. No de ez sem a feneketlen szorongalom miatt! Sokkal inkább az otthoniakért. Ha nem végeznék el a maguknak kiszabott munkát, még azt hinnék otthon, hogy egyébert járnak ide, a fonóba. Minek okot adni a gyanakvásra?

Ezért is volt ez a — ki nem mondott, de elég szigorúan betartott — szabály, hogy kilencig dolgozni hagyták a lányokat. Ezért a két csoport, ezért a fiúk önmegtartóztatása.

Kilencig.

Akkor aztán sarokba kerültek a guzsalyok, tisztaruhába csavarták a kézimunkát, zihérszűtővel bebiztosították... A legényecskék előretaszították tarkójukról a kalapot, összendítették csizmájuk patkóját...

Ilyenkor már semmi sem állta útját a keveredésnek.

Szabad tere nyílt a fékevesztett kakaskodásnak.

Visítás és kacagás, lábdobogás és énekszó hallatszott.

S amikor legjobban állt a bál, mindig akadt valaki vállalkozó kedvű, aki elfújta a lámpát...

Mintha a pokol szabadult volna el ilyenkor, olyan hangzavar keletkezett. De hát tulajdonképpen — minden tiltakozás, visítás ellenére — erre vártak mind a két csoportban...

Mert a siker általában a jó szervezés kérdése, mindig előre kijelölték, hogy ki fújja el a kályha fölötti lámpát. A vasdróton lógó lámpa valahogy kialudt mindig szervezés nélkül is.

Azon az estén Menyhárt vállalta a lámpafűjást.

Torokszorongással készült a nagy horderejű manőver végrehajtására. Hibátlanul akarta nyélbe ütni. A lámpaoltás amolyan bizalomnak számított: aki hibátlanul fűjt, arra lehetett számítani.

Menyhárt annyira koncentrált, hogy az előzetes bakalódásban sem vett részt. Összeszűkített szemmel méricskélte a kormos lámpát, izgatottan dörzsölte izzadt tenyerét a nadrágjához. Gondolatban mindent kitervelt, s látta is magát, amint lábujjhegyen oson a kályha felé, s egyetlen kipufogással elfojtja a lángot. Fontossága teljes súlyával állt a sarokban, a szekrény és az ablak közötti részen, és megfelelő pillanatra várt.

Amikor elindult, minden porcikáján végigömlött a vakmerő kalandok izgalma. De mindezt leplezni igyekezett. Hogy ne keltsen feltűnést.

Sündörgött hát nagy ravaszul, forgatta a szemét, nézte a plafont, a falakat, mintha valamit rettenetesen keresne, mintha ez a nagy keresés úgy lefoglalná, hogy nem lát, nem hall maga körül semmit...

Már rajta volt a tenyere a lámpán, amikor a lányok rávetették magukat...

Roppant fontos szerepe volt ennek a látszatvédekezésnek.

Menyhártot váratlanul érte a leleplezés. Amúgy sem állt valami szilárdan a lábán — a ravaszkodó, leplező kicsavarodás miatt —, megingott, és vesztett egyensúlyát a pislákoló lámpáson próbálta visszaszerezni...

Mindezt a terhelést azonban a lámpát tartó szeg nem bírta el, s kifordult vakolatüregéből...

Csörömpölés.

S ahelyett, hogy sötét borult volna a szobára, métermagasan csapott fel az eltört lámpából a kiömlött petróleum lángja...

— Tűz van! — ordított egy kappanhang. A lányok visítottak.

A lobogó láng sárgára festett mindent, kísérteties árnyékok rángatóztak a feltes falakon, s a kopott ablaküveg csillogva éledt.

— Víz! Hozzatok vizet.

Valaki kitérte az ablakot, egy kéz hátracsapta az ajtót. A lángok a megindult léghuzattól gomolyogva ölelkeztek, s kormos füstcsóvát hajítottak.

Összevissza kiabáltak, de csak curukoltak sebesen a szoba túlsó sarka felé. Kikerekedett szemekkel nézték a lobogást és a sárgás lángok veszett táncát.

Menyhárt falfelében állt, és ösztönszerű védekezéssel maga elé tartotta a tenyerét. A kudarc megbénította; nézte megbűvölve a lobogást; arcát pörkölte a tűz simogatása.

A lányok nem hagytak fel a fülrepesztő sikongatással.

Végül a lángok unták meg a riasztgatást; ahogy kifogyott petróleum-lelkük, kábán, pislogva a padlóra feküdtek, s most már könnyen elbántak velük a felbátorodó legények. Patkós, szeges csizmákkal vadul taposták a lángokat. S persze megjött a hangjuk is: üvöltöttek hozzá harciasan.

A lányok most már az örömtől sikongtak.

Észre sem vették, hogy valaki áll a küszöbön.

— Mi történik itt? — csattant egy kemény, határozott hang.

Egyből csend lett.

Sovány, villogó szemű nő állt az ajtóban. Szürke lódenkabátja majdnem a bokájáig ért. Fején kendőből bogozott turbánt viselt.

A lányok szégyenkezve lesütötték a szemüket, a legények büntudatosan álltak, s néztek sunyin a lódenkabátosra, s találgatták, hogy vajon ki lehet?

Az ujjnyi vastag dróton, az ajtón beáramló novemberi hidegtől, szaporán hunyorgott a lámpa.

— Mi történik itt? — ismételte a lódenes. Felelősségre vonó és pattogó volt a hangja. Kicsit száraz, kicsit nyers. Pillantása az arcokat tapogatta.

De senki sem felelt.

Az egyik csizmás lángtáposó oldalba bökte a mellette feszengő Menyhártot:

— Ki ez? — suttogta, de a meglepett csendben a szoba minden sarkába elhallatszott.

A lódenes a hang irányába nézett. Menyhárt arcán állapotodott meg a tekintete.

Menyhárt gyorsan morzsolni kezdte az ujjait.

— Az új tanítónő vagyok. Venczel Krisztina a nevem — mondta a lódenes, és felvetette a fejét...

— Isten éltesse — válaszolt bátoratlanul egy nyakigláb legény. Hosszú lóarca tele volt pattanásokkal, duzzadt ajka cserepes a belső láztól.

Kriszta gúnyt érzett a mondatban, felhúzta a szemöldökét. Pedig a nyakigláb nagyon komolyan gondolta, így nyugtázzák errefelé az új ismeretséget.

— Feleljenek. Mi történik itt? — mondta élesen.

— Fonó van, tetszik tudni — magyarázta Menyhárt.

— S ez maguknál ok az üvöltésre? — lépett bennebb Kriszta.

— Nem, dehogyan...

— Már nem gyermekek — vélte rosszallóan. — Nem szégyenlik magukat? Olyan ricsajt csapnak, hogy elhallatszik a falu végéig. — Kriszta újból számba vette mindeniket, s diadallal nyugtázta magában, hogy lehorgasztyák a fejüket. Szerette érezni a hatalmát. És szeretett nevelni. Csak a szószóló nézett rá alázatos tisztelettel. — Maga a felelős?

— Miféle? — értetlenkedett Menyhárt, s nézett segélykérően a többiekre, hátha valamelyik besegít.

— Felelős — ismételte Kriszta, és bölintott hozzá magyarázatképpen.

Menyhárt, mint egy repülési gyakorlatra készülő csókafióka, felhúzta a vállát, és pislogott bizonytalanul.

— Aki a rendre vigyáz — bosszankodott a tanítónő, s kissé el is biggyesztette a száját: még ennyit sem tudnak!

— Nem. Olyan nincs is — ingatta a fejét Menyhárt.

— Látszik — vont a következtetést. — Na, üljenek le — intett kegyesen, s most arra is talált időt, hogy a helyiséget szemügyre vegye. — Csukják be az ajtót.

Körül, a fal mellett, fapadok voltak, de csak a lányok mozdultak a felszólításra. Amúgy, gyors felállásra, menekülésre készen húzódtak a padra, s jobb kezükben fogták a guzsalyt. Kissé szeppenten nézték ezt a lódenes szigorúságot.

A legények mozgolódtak ugyan, kelleetlenül, nézegették egymást, hogy a másik mit csinál, de nem ültek le.

— Nem halljátok? Üljetek le — taszigálta a csizmásokat Menyhárt. Olyan harcias volt, mintha az imént a lehető legnagyobb sikerrel hajtotta volna végre a lámpaoltásos feladatot.

Kriszta középre ment. Állt és hallgatott, mintha mérlegelné a látottakat, mintha mindenkit még egyszer számba venne, de cseppet sem elégedett az eredménnyel — bár mindannyian leültek. Megnyálazta az ajkát:

— Otthon is kalapban vannak? — kérdezte.

— Hogy tetszett mondani? — hajolt előre Menyhárt.

Kriszta alig tudta visszagyűrni felháborodását, megvetését.

— Azt kérdeztem: otthon, a lakásban is kalapot viselnek?

— A, dehogyan — kapta le a kalapját Menyhárt, s mosolygott szolgálatkészen.

— Akkor itt miért vannak kalapban?

Menyhárt körülnézett, hogy tényleg kalapban vannak, nem kapták még le a frizurájukról? A legények azonban nagyon morcosak voltak a kalapkarima árnyékában.

— Úgy szoktuk meg — mondta Menyhárt békítően.

— Az iskolában nem tanulták? — méltatlankodott Kriszta. — A szülei nem mondták, ha bemennek valahova, le kell venni a kalapot?

A legények fészkelődtek a padokon. Egyáltalán nem volt inyükre ez az oktató hang. Elvégre már nem iskolások! Az ilyen kamaszok különben is azt tartják magukról, hogy tudják, mitől döglük a légy. Nem kell őket folyton kioktatni! Erre utalt a szájuk sarkában bizonytalanul füstölgő cigaretta. Sunyi-ellenségesen méregették a szürke lóden alját.

— Vegyétek le a kalapokat — parancsolta Kriszta. Nagyon határozott volt, magabiztos, s teljesen elemében érezte magát, hogy így rápiríthat a fiatalokra.

A legények egymást lesték. Egyik sem akart első lenni. Meg aztán káromkodhatnékjuk volt ettől a kioktatástól.

A lányok kuncogtak.

— Nem halljátok? — kurjantott Menyhárt. — Azt mondta a tanító néni: vegyétek le a kalapot! — hadonászott nekibuzdulva.

Egy zömök legényecske felállt, darabos, akaratos mozdulattal megigazította a kalapját, s elindult az ajtó felé.

— Megállni! — csattant fel Kriszta.

A zömök ment. Arcán borzolódta csak a piheszőrök.

Menyhárt ugrott eléje:

— Állj meg, ha egyszer azt mondják — méltatlankodott elvékonyodott hangon.

— Hagyj békém! — szegte le az állát a zömök, s ökölbe szorította a kezét. — Hagyj békém, annyit mondok.

— Miért megy el? — jött az ajtóhoz Kriszta.

— Csak — állt konokan, szemébe húzott kalappal. „Kinek mi köze hozzá!” — mondta a tartása.

— Nem akarja levenni a kalapját? — csodálkozott Kriszta, s most felhúzott szemöldökű nevelős pózt vett fel, amelyben benne van a rakoncátlan iránti fensőbbiség.

— Eddig jó volt úgy is... — mondta a zömök ellenségesen.

— Itt maradsz, és leveszed a kalapod — kakaskodott Menyhárt. Mindenképpen segíteni akart.

— Ha eddig jó volt úgy, akkor már... — hajtogatta a zömök, bár volt valami engedékenység-féle a hangjában.

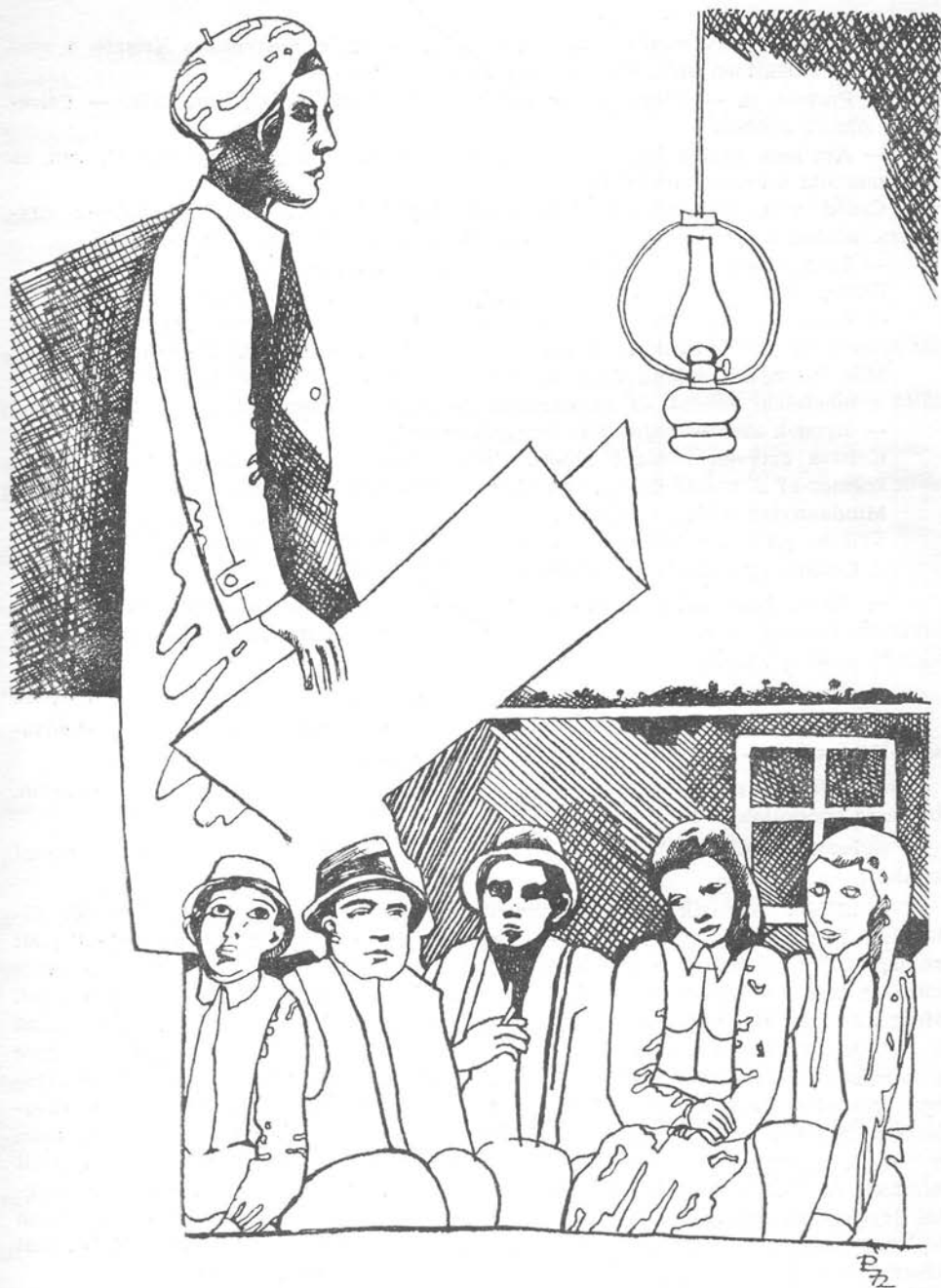
— Nem érti meg? Nem illik. Az iskolában magának is tanították: a házban le kell venni a kalapot. Szégyen, ha valaki...

— Paraszt ez! — böffent közbe Menyhárt.

— Mit mondasz? — öntötte el a vörösség a zömököt.

— Paraszt vagy, azt.

— Na, jól van, jól — sziszegte fenyegetően. — Ezt megbánod te! — Fejével intette hozzá a szentenciát.

Paulovics László illusztrációja

— Hagyja, hogy menjen, ha akar — nézte végig megvetően Kriszta a macskakodót, s békióten Menyhárt karjára helyezte a tenyerét.

— Paraszt ez — dohogott Menyhárt. — Nem tudja, hogy mi illik. — Félreállt a zömök útjából.

— Aki nem akarja levenni a kalapját, jobb, ha elmegy — mondta Kriszta, és megigazította a kendő-turbánját.

Csend volt, fészkelődtek a legények. Egy-két kalap lesuvadt. Nézték egymásra, nézték a vicogó lányokra. „Nekik könnyű, nincs kalap a fejükön!”

— Le a kalappal — kurjantott Menyhárt győzedelmesen.

Ketten felálltak, kioldalogtak. Nyikorgott utánuk a kenetlen ajtósarok.

— Szégyen, hogy ilyen fiatalok is vannak ebben a faluban, hogy inkább hazamennek, de nem veszik le a kalapjukat. A butaságukat makacssággal tetézik.

Még bizonyára sokáig folytatta volna, azzal az elégedettséggel, hogy megtalálta a megfelelő hangot és az alkalmas szöveget, ha nem szól közbe Menyhárt:

— Ilyenek ezek — bólogatott meggyőződéssel.

Kriszta gyorsan középre lépett. Kicsit felhúzta a lángot, és hosszan nézte: nem kormoz-e? A vastag dróton előre-hátra himbálózott a lámpa.

Mindannyian a lámpát nézték.

Kriszta gondosan összehajtogatott újságot húzott elő a lóden zsebéből.

A fiatalok gyanakodva fészkelődtek: mi lesz ebből?

— Most, hogy azok maradtak itt, akik tudják, mi az illem, jutalmul felolvasom maguknak a vezércikket — mondta olyan hangon, mintha születésnap ajándékot nyújtana át.

— Csend legyen — fontoskodott Menyhárt, bár csak a lányok kuncogtak.

— Tessék jól odafigyelni — mondta Kriszta, ahogy az iskolában mintaolvasás előtt szokta. — Nagyon sokat lehet belőle tanulni.

A fiatalok egyáltalán nem lelkesedtek a dologért. De hallgattak udvariasan, bár arra gondoltak: a fene megenné az efféle jutalmakat!

Kriszta az újságot zörgette, majd megköszörülte a torkát, aztán olvasni kezdett:

— „Miért ellenzik az angloamerikaiak a Szovjetunió által javasolt öthatalmi békepaktum megkötését? — Kriszta felnézett, mintha valaki jelentkezett volna, hogy feleletet ad a kérdésre. A fiatalok azonban hallgattak, egyik se nyújtotta az ujját, sőt látszott rajtuk, hogy tőlük bátran megköthetik azt a paktumot. Menyhárt ajka mozgott csak, de semmiképpen sem azért, mintha megtalálta volna a feleletet, csak hát valahogy ki kellett mutatnia rendkívüli figyelését. — Erre a kérdésre adott alapos választ Visinszkij elvtárs az ENSZ politikai bizottságában elmondott beszédében — folytatta Kriszta, s miután újból felnézett, és meglátta a lelkesen bólogató Menyhártot, hát neki olvasta tovább —, melynek során a tények egész sorával bizonyította be az egész világ előtt, hogy az Egyesült Államok és Nagy-Britannia reakciós vezetői, amidőn mindenféle átlátszó ürügyekkel igyekeznek meggátolni a szovjet békejavaslatok elfogadását, valójában csupán leplezni akarják a tény, hogy nem kívánják a békét, sőt, újabb támadó háborút készítenek elő a Szovjetunió és a népi demokratikus országok ellen.“

— Tessék mondani — kotyogott közbe egy pisze orrú, szeplős lány, s úgy nyújtotta az ujját, mintha az iskolában jelentkezne —, tízre be tetszik fejezni? — Piros volt, és szégyenlős.

Kriszta dühösen méregette a pizét:

— Miért? — kérdezte élesen.

— Tetszik tudni — állt fel zavarában a lány —, nekem akkor haza kell menni.

— Máskor nem engedik el, ha nem megy — segített a lány mellett ülő kefe-frizurás legény. — Az pedig baj lenne.

— Legfőképpen neked — röhögött a cimborája.

— Nekem hát, nem is neked! — vágott vissza a kefe-frizurás, és ezen mindannyian kacagtak.

·Kriszta nem értette, mi van itt nevetni való.

Menyhárt látta az arcán a nemtetszést.

— Csend legyen — kiáltott azonnal.

— Hamar befejezem — mondta Kriszta kegyesen a pizsének, aki erre megnyugodva visszaereszkedett a padra.

Zörgött az újság, Kriszta nem találta, hol hagyta abba, s tetejébe a lepedőnyi újságlap sem akart kisimulni.

Ekkor valaki, hátulról, egy gombostűvel, megbökte Menyhárt nadrágját. Szisz-szenve ugrott talpra, majdnem felborította Krisztát, s fogta elpirosodva a hátsó felét.

A legények a térdüket csapkodva kacagtak, a lányok a guzsalyok mögé húzódtak.

— Melyik volt az? — hörögte szinte magánkívül Menyhárt.

De azok csak kacagtak, könnyesen, hahotázva.

Menyhárt szemben állt a röhögőkkel. Gyilkos indulatok feszítették.

— Melyik volt az? — kérdezte vésztlősen. Kész volt bicskát rántani a merénylő ellen.

Kriszta kezében gyűrődött az újság:

— Nem szégyenlik magukat? — méltatlankodott. — Mint az óvodások!

A fiatalok azonban csak a berzenkedő Menyhártot látták, s fulladoztak a kacagástól. Sehogy sem akart helyrebillenni a rend.

Menyhárt szeme szikrázott a dühtől, Kriszta sértetten vörösödött a tehetetlenségtől.

— Te voltál, Minya?! — bökte a mutatóujját Menyhárt az egyik borzas legény mellének.

— Én? — vigyorgott Minya magabiztosan, s persze a hecchez illő kihívással.

— Vigyázz...! — mutatta az öklét Menyhárt.

— Ne fenyegezz, hallod-e! — komolyodott el Minya.

— Vigyázz, azt mondom... — tartotta magát Menyhárt, de kissé bizonytalanul nyelte el a fenyegetés végét.

Minya felemelkedett a padról. Széles vállain feszült a szvetter. Legalább egy fejfelé magasodott Menyhárt fölé.

— Valami bajod van velem? Mi? — kérdezte, s kidüllesztette a mellét, mint egy vásári díjbirkózó.

— Azonnal üljön le! — lépett gyorsan közéjük Kriszta. — Csak nem fognak itt verekedni?

— Mondja meg akkor ennek a madárijesztőnek — húzta le a derekán a szvettert Minya —, hogy ne fenyegeesse az embert!

Krisztát sértette a postás-szerep.

— Üljön le, azt mondom! — rikácsolta. — Nem szégyenli magát?

— Ide figyeljen, tanító néni... — morgott barátságtalanul Minya.

— Hogy beszél velem? — toporzékolt a lódenes. — Hogy mer beszélni?

— Ahogy maga velem! A Krisztusát! — vágta Minya.

— Mit mond? Na, ezért felelni fog! — indult Kriszta. Gyúrte, morzsolta az újságot nagy idegességében. — Szabotálja a politikai előadást — jutott eszébe a divatos támadás. — Ezért felelni fog — emelte magasba fenyegetően az állát. Kisebb dologért is tünnek el emberek. — Majd meglátjuk...! — Hirtelen mozdulattal zsebébe gyúrte az újságot, s aztán olyan határozott léptekkel, mintha díszszemlén masírozna, kivonult a helyiségből. Ment, és közben mondott, fenyegetőzött, szabotázsról meg osztályellenségről sziszegett, s a sötétben majdnem felborította a kapufélfát.

Menyhárt megugrott a csendben:

— Tanító néni!

Tenyérnyi darabokban hullt le a vakolat, úgy becsapta az ajtót.

Minya mozdult:

— Utána!

Négy vagy öt legény trappolt ki az ajtón.

A lányok összeszedték a holmijukat, indulásra készen tartották a kezükben, de nem mozdultak. A nyitott ajtón át beáramlott a hűvös őszi levegő. Csendben várakoztak. Az ágaskodó guzsalyok mintha lándzsák lennének. A szemekben kis ijedség volt.

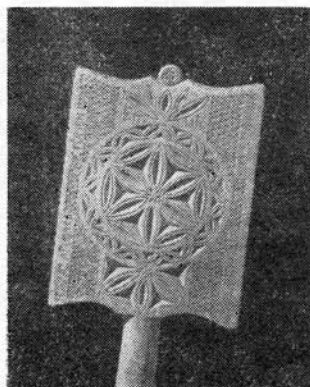
A csizmadobogás már nem hallatszott.

Később ordítás verte fel a falu csendjét. Olyan volt, mintha disznót szúrnának.

A lányok az ajtóhoz tódultak, kifigyeltek. Egyesek a puffanásokat is hallani vélték. Egymásra néztek, amikor csend lett. Pislogtak. Volt, aki mosolygott. Nem szólt senki semmit. Tudták, mi történt.

Menyhárt pedig egy rozoga kerítés tövében ült, és az állát s bedagadó szemét tapogatta...

— Disznók — köpött ki, s aztán feltápáskodott, hogy hazainduljon. Fogózkodott a kerítésben, és remegett a térde. Olyan gyenge volt, mintha akkor mászott volna le az operációs asztalról. — Ezt megkeserülitek! — rázta az öklét, közben fölnézett az égre, de csak a novemberi csillagok hunyorogtak egykedvűen. Kóválygott körülötte az őszi éjszaka, mintha vízben úsznának, úgy hullámzóttak a sötét kontúrú házfedelek. Messzebb, a kocsmá előtt birkózott csak egy sárga fénypont a sötéttel. Menyhárt az állát tapogatva elindult. Dülöngélt, mintha részeg lenne, s botorkálva húzta a csizmáját...

Máthé Ferenc Ilonka (Vargyas):
Sulykoló